

ישראל והמפרץ: עידן חדש

מאת ד"ר אדי כהן

מבט מבס"א מס' 1,148, 22 באפריל 2019

תקציר: התבטאותו של שר המדינה לענייני החוץ של איחוד האמירויות כי "החלטת מדינות ערב להחרים את ישראל בשנים האחרונות, במבט לאחור, הייתה שגויה ולא סייעה לתהליך השלום" משקפת את ההתפכחות הגוברת בקרב מדינות המפרץ מאשליית ההתנגדות והלחימה בישראל ומהיתרונות הפוטנציאליים בהידוק היחסים עם ישראל.

שר המדינה לענייני החוץ של איחוד האמירויות, ד"ר אנואר קרקאש (מוסלמי-סוני, יליד אבו-דאבי, בן להורים איראנים שהיגרו לאמירויות בשנות השבעים), אמר בראיון לעיתון *The National* היוצא לאור באנגלית באבו דאבי: "החלטת מדינות ערב להחרים את ישראל בשנים האחרונות, במבט לאחור, הייתה שגויה ולא סייעה לתהליך השלום". עוד הוסיף שיש לגלות פתיחות כלפי ישראל, על מנת לקדם את תהליך השלום בינה לבין הפלסטינים.

אין ספק שדבריו של קרקאש נאמרו בעידודו, בהנחייתו או לכל הפחות בהשראתו של יורש העצר של איחוד האמירויות מוחמד בן זאיד. במדינות ערביות לא נהוג לצאת בהצהרות המחמיאות לישראל או התומכות בעמדותיה ללא ידיעת השליטים.

אין זו הפעם הראשונה שבה בכירים ממדינות המפרץ מביעים תמיכה בישראל. שר החוץ הבהירני צייץ כמה פעמים הצהרות רבות פרו-ישראליות ואנטי-איראניות. בסתיו האחרון ביקר ראש ממשלת ישראל בנימין נתניהו בעומאן יחד עם ראש המוסד, והתקבל בכבוד מלכים. בחודשים האחרונים השתתפו עשרות ספורטאים ישראלים בתחרויות בקטאר ובאבו דאבי, ו"התקווה" הושמעה כמה פעמים בדוחה, בירת קטאר. גם שרי הליכוד ישראל כ"ץ, איוב קרא ומירי רגב ביקרו במפרץ.

מה השתנה במפרץ? כיצד התחלפה התמיכה בפלסטינים בתמיכה בישראל? ניכר כי אנשי המפרץ התפכחו מאשליית ההתנגדות והלחימה בישראל, ומייצגים לאחרונה את עמדת "המפרץ החדש". הם הבינו שתמיכתם בפלסטינים גורמת להם נזקים רבים, כולל כלכליים. התקרבותם של הפלסטינים לאיראן עוררה זעם רב בקרב מדינות המפרץ, הרואות בה אויב ומתייחסות לדבר כאל בגידה.

כך או כך, התחממות היחסים עם המפרץ היא הישג משמעותי הנזקף לזכותו של רה"מ. מדינות המפרץ מעוניינות להיות חלק מהעולם המערבי, לא בהכרח מאהבת ציון, אלא משום שהן מבינות שהתקרבות לעולם המערבי ולארה"ב עוברת דרך ישראל. במפרץ זוכרים שאמריקה שחררה את כוויית מהכיבוש העיראקי בראשית שנות התשעים, והן

מעוניינות לשמר יחסים אלה. לא לחינם פועלים בשש המדינות הערביות במפרץ (כוויית, קטאר, עומאן, סעודיה, בחריין ואיחוד האמירויות) יותר מעשרה בסיסים צבאיים של ארה"ב ובריטניה.

רוב מנהיגי המפרץ החליטו ליישר קו עם מדיניות הנשיא טראמפ נגד איראן, וגם עם עמדתו ביחס לסוגיה הפלשתינית, אם כי לא בפומבי. הקשרים עם ישראל נועדו להרתיע את האיראנים ולשמש דלת כניסה לארה"ב. כמו מדינות ערב אחרות, שלום של ממש איננו מושא החלומות של מדינות המפרץ, אלא פועל יוצא של אינטרסים והצורך לשמר יציבות ביטחונית ולהבטיח סיוע אמריקני. מצרים לא תרצה לוותר על מיליארדי דולרים המוזרמים אליה בכל שנה מאז הסכם קמפ-דיוויד. הרחוב הערבי אינו מעוניין ביותר מ"הסכם", ובטח שלא ביחסים לבביים. רק מי שאינם מכירים את המנטליות האזורית, מופתעים מהתבטאויות של חבר פרלמנט ירדני נגד ישראל, או כשמצרים מצביעה נגד ישראל באו"ם.

הצהרתו הפרו-ישראלית של קרקאש מהווה, אפוא, אתגר לדיפלומטיה הישראלית. האם מדובר בשינוי לטובה? האם היחסים יצופו באופן גלוי מעל לפני השטח? יש לקוות שזוהי ראשיתו של עידן חדש ביחסים עם מדינות המפרץ, עידן של קשרים גלויים ופומביים.

המאמר התפרסם ב*ישראל היום* ב-3.4.

*ד"ר אדי כהן הוא חוקר במרכז בס"א.